

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in velja za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 13.

V Ljubljani 1. julija 1873.

Tečaj XIII.

Šola in dom.

(Govoril pri okrajnem učiteljskem zboru v Postojni 5. preteč. m. Iv. Zarnik.)

Človek obstoji iz duše in telesa. Odgojevati se mora toraj na duhu in telesu. Odgojo delimo po tem takem v dušno in telesno. Perva, ki zlasti duha goji, deli se v umno ali miselno (intelektvelno) in нравno izrejo.

Naloga šole je, da pospešuje umno in нравno odgojo, kajti skerb za telesno odgojo ima bolj domača hiša; šola mora o tej reči le napačno telesno odgojo nekako ovirati in jo ravnati na pravo pot; sicer ne mora kaj posebnega storiti.

S tem pa ni rečeno, da se ima domača izreja le samo s telesno odgojo otrok pečati. Nikakor ne! Marveč, domača hiša naj polaga prvi kamen umni in нравni izreji. Šola je le pomočnica domači hiši, ter ima nalogo, da nadaljuje, kar je ona pričela.

Kako pa je to, da šola pri nekaterih otrocih v kljub vsej skerbljivosti in marljivosti kar ne more kaj prida opraviti? Vzrok temu iskati nam je v domači hiši. Koliko storé nekteri stariši za izrejo svojih otrok? Skoraj bi rekel da nič! So stariši, ki jim je vse bolj mar, nego odgoja njihovih otrok; so stariši, ki za neumno živino bolj skerbé, kakor pa za svoje otroke.

Zato pa dobivamo učence v šolo zanemarjene po duhu in telesu, da se Bogú usmili. Ko vidi človek prvi dan take zanemarjene reveže v šoli, skoraj da bi si mislil, da ima pred seboj divjake iz naj bolj zapuščenih krajev Amerike. Žalibog, da je to gola resnica! (Nekoliko preostro. Vredn.)

Uboga šola, ki dobiva otroke po stariših zanemarjene! Nasprotno pa, kako lep sad obrodila bi šola, ko bi nam stariši pošiljali v šolo otroke po duhu vzbujene in za nauk pripravljene!

Stariši imajo tedaj prvi dolžnost, da izrejajo svoje otroke; v drugi versti so pa dolžni storiti to učitelji; zato navedem tukaj nekaj sredstev, po katerih šolska izreja pospešuje domačo. Ti-le so:

1. Šola naj pričinja izrejevati tam, kjer je nehala domača hiša.
2. Odgojnik pomenkova naj se večkrat s stariši o izreji mladine.
3. Šola in dom naj soglasno delujeta in vzajemno izrejata milo mladino.

1. Kedar se cepi mlado drevesce, morata se divjak in cepič lepo vjemati; tako se mora šolski poduk z domačo izrejo lepo skleniti, in to precej pri začetku šole. To pa se uaj bolje doseže, ako je odgojniku znano, koliko je storila domača hiša in kako se je otrok domá odgojeval. Pervo pozvediti bistrournemu in skušenemu odgojniku ne bo težko, sej so prišli novinci živo ogledalo domače izreje; kmalu bo vedel, pri čem da je s temi novinci.

Kako pa da se otrok domá izreja, to pozvedel bo odgojnik, ako večkrat obiskuje rejnike svojih učencev v domači hiši.

Tù videl bo pri skerbnih roditeljih, da oni otroka večjidel le z ljubeznijo izrejajo. Pravi zgled, kako naj se odgojajo otroci, zapazil pa bo v skerbni, ljubeči materi. Tudi on naj tako ravná v šoli z otroci, in gotov sme biti, da bo dobro izrejal izročeno mu mladino.

2. Odgojnik pa naj se večkrat pogovarja in posvetuje s stariši o izrejevanji otrok, kajti na ta način se naj bolj vterjuje vez, ki veže šolo z domačo hišo. Taki pomenki imajo veliko dobrega v sebi, tako za odgojnika, kakor tudi za roditelje, največ pa za napredek učencev. Iz tacih pogovorov pozvé prvič odgojnik, koliko stori dom za izoliko otrok; koliko veselja imajo stariši do šole; koliko da so zmožni izrejevati otroke i. t. d. — Taki pogovori pa so tudi učitelju naj boljša prilika, da vnema srenjčane za šolo, jih podučuje o tem in unem. Pa se res kmetje naj ložje pridobé za šolo, ako se učitelj z njimi večkrat pogovarja o napredku in izreji njihovih otrok, pa jim vmes še kaj družega koristnega pové. In če so srenjčani vneti za šolo, potem pomagajo učitelju pri odgojevanji in podučevanju mladine, kar gotovo dobri sad rodi.

3. Če odgojnik in stariši vzajemno izrejajo mladino, smejo za gotovo biti prepričani, da bo ta vzajemnost velik pripomoček pri odgoji otrok.

Sej velja tudi tukaj tehtni rek: „V združbi je moč in napredek“. Zato naj šola in domača hiša lepo složno izrejate mladino. Domača hiša mora vse tirjati, kar dobra šola tirja, in jo v vseh rečeh krepko podpirati. Pa tudi šola ne sme preveč samosvojno misliti in delati ter vse sama sebi pripisovati, ali še celó zaničevati, kar stori domača hiša za otroško izrejo.

Šola naj, kolikor mogoče, podpira domačo hišo. To pa se zgodi, kakor sem že gori omenil, če se učitelj s stariši o izreji otrok večkrat pogovarja in posvetuje, ter jih vnema za šolo. Gorjé pa taki šoli, kjer vleče učitelj na eno, a stariši na drugo stran!

Konečno navedem še nekatere pripomočke, po katerih šolska izreja pospešuje domačo:

1. Učitelj naj se seznaní z vsemi posameznimi in vkupnimi zadevami v srenji, kar se tiče razmerja do šole.

2. Živi naj v lepi prijaznosti z vsemi, katerim je šola in sploh domača izreja mladine kaj pri sercu, ter naj vnema tudi druge bolj mlačne srenjčane za šolo.

3. Učitelj naj priporoča in razširja med ljudstvom dobre časopise, knjige in sploh spise, ki govoré o spešnem vzrejevanji; pa naj tudi sam piše, kar pospešuje izrejo.

4. Pa naj tudi pri svoji družini v djanji kaže, kako zeló mu je pri sercu dobra odgoja, in da se ves daruje za blagor ljubih učencev, ki mu jih stariši izročé v izrejo.

5. Sploh naj porabi učitelj vsako ugodno priliko, po kateri zamore vnemati srenjčane za šolo in za dobro izrejo mladine. Take prilike postavim bi bile: Konecletna spraševanja, šolske veselice ali šolski prazniki. Učitelj naj gleda, da se stariši vdeležé tacih slovesnosti. Da pa bode izreja mladini res kaj koristila, naj bode omenjeno konečno še to, da naj stariši in odgojniki svetijo mladini z lepim izgledom, ter naj tako živijo, da bo njih življenje prava knjiga, iz katere naj se uči mladost prave uravnosti. Sami naj prvi storé, kar učé mladost.

Saj nikjer bolj kot tukaj veljá: „Verba docent, exempla trahunt“ t. j. besede mičejo, zgledi vlečejo.

Odlomki iz zemljezanstva.

V začetku je Bog stvaril nebo in zemljo. — Kedaj pa je bil ta začetek, ali je bil pred 100.000 leti ali je bil pred milionov milion let, kdo to ve razun vsegavednega in vsegamogočnega? — Vidimo, da se na svetu vse spreminja, iz pozorišča svetu stopajo in odstopajo narodi, a videti je, da se osebe spreminjajo, pa kraji, kjer so narodi delovali ostajajo zmirom nespremenjeni. Tri tisoč let je že minolo, kar je Mozes zbiral kardelo Izraelcov pod veličastno goro Sinaj, in še dan danes vzdiguje svoje nebotične verhove v oblake. Triglav gleda na Slovanov rod, kakor je gledal pred tisoč in tisoč let, in ko bi Sava in Drava govorile, kaj bi nam vse povedale od ljudstev, katera so stanavala na njunem obrežji.

Zdi se nam, da pozorišče ostane zmirom tisto, le osebe se spremenjajo. Pa nikar se ne motimo. Stanovitnega ni na nebu, niti na zemlji, nič drugega, nego vedna sprememba. Ako mi tega ne vidimo, vzrok so le naši omejeni čuti.

Kdor zeleni list ogleduje, ne bo zapazil na njem spremembe, a spreminja se vendar le, samo da v daljšem obroku. Ravno tako je jna naši zemlji, kjer se spremembe verše v tisoč in tisoč letih, pa tudi včasih nenadoma pred našimi očmi, da jih lahko zapazimo.

Dvoje bukve govore od stvarjenja sveta. — Sveto pismo, kedar govori od stvarjenja sveta, nam sicer ne pripoveduje na drobno, kako je bilo na zemlji, predno je človek nastopil. Namenu, katerega ima sv. pismo, tudi to ni potrebno.

V drugem stavku govori od poslednjega velikega naplava v predzgodovinskem času; od vsega drugega pa molči.

A imamo še druge bukve, iz katerih se zemljeznanstva učimo. — Odperta je pred našimi očmi knjiga stvarjenja, in ta ne laže, samo da ljudje je niso znali brati, pa tudi sedaj še niso prebrali vseh poglavij, a poglavitne čerke vendar mislijo, da že poznajo. Učenjaki terdó, da poznajo poslopje po njegovih obrisih, le nektere izbe še niso prehodili, posebno pa se sklicujejo, da poznajo podlago, na katero se vpira zemljeznanstvo.

Morebiti, da bodo nekateri očitali zemljeznanstvu, da ne izreče: Bog je hotel, in bila sta nebo in zemlja. A tega naravoslovec ne taji. On le preiskuje večne zakone, po katerih se je vse to naredilo, in po katerih se še sedaj v naravi vse spreminja. Natoroznanstvo preiskuje le to, kar najde, in do stvarjenja sveta po vsemogočni besedi stvarnikovi ne pride, ker ostane le pri natori. Da pa nekateri učenost v zlo rabijo, in hoté ž njo podpirati nejevero, je istina; a učenost se zaradi tega ne zametuje, dostikrat sistema sistemo podira; stanovitno je pa le to, kar nam večna resnica pové.

Zemljeznanstvo preiskuje zemljo od stopinje do stopinje, dokler ne pride tje, kjer ne more več naprej. Zemsko telo je bilo v začetku žareča krogla, vse kar je sedaj na njem, je bilo ognjeno tekoče. Vseh dokazov za to ne bomo navajali, omenimo le enega. Zemlja ni popolna obla, ampak na tečajih (koncih) nekoliko stisnjena, ali pa če tako rečemo, na ravniku izbočena. To se ni zgodilo le po naključji, lahko sodimo; tudi druga nebna telesa so taka. Ako lončar vzame vlažno kepo ilovice in jo hitro verti, ploščí se na konceh, kjer se vertí, in oploščenje postaja tem večje, čem hitreje je vertenje. Že iz tega vzroka se ne da tajiti, da je bila zemlja v staro-starodavnih časih ognjeno-tekoča krogla; v vodi se ne razmoče vsi snovi.

Jasno je, da tedaj ni bilo žive stvari na svetu, bilo je vse čudna zmes, silovito ognjišče. Zrak je bil močno razbeljen, imel je v sebi plinov, katerih dan danes nima. To sicer ni kaj mikavna podoba zemlje, a je resnična. Vse, kar se dan danes strašnega in groznega v naravi zgodi, n. p. potresi, ognjena žrela ognjometnih gorá, to je komaj senca tega, kakoršna je bila zemlja tačas, ko je bila ognjeno morje. A sčasoma se je vse spremenilo. Vročina je izžarila, zemlja se je ohladila, naredila se skorja okoli žarečega serca, in ko je bila ta skorja pripravna, da hrani in preživi živa bitja, jih tudi dobí. Na ljudi se vé da ni treba misliti, ti so prišli še le na zadnje, in sicer prav pozno, a rastline in živali, kate-
tere so bile pred nami na zemlji, so zeló zanimive in kaj čudne.

Več tisoč ostankov teh bitij je učenost vzdignila iz grobov, v katerih so počivali dosihdob, njih okamnele ostanke so zbrali, na drobno preiskovali in po kostnjaku se je pokazalo, kakošna je bila žival. Zanimivo da se vsa ta organska bitja tem bolje ločijo od sedanjih, čem so starejša. Iz tistega časa t. j. iz dobe devonskih *) zased so znane le ohrodnice spodnjih verst, večjidel ribe, kar dokazuje, da je morje vse dele suhe zemlje pokrivalo, kjer sedaj najdemo ostanke teh živali.

V poznejši dobi zemeljnega razvoja, katera je nastopila za to dobo, v tako imenovani prêmogovi dobi, ni več prejšnjih živali, odmerle so, v zasipu in razvalinah so pokopane, in tam so hranjene za muzeje v 19. stoletji. Namest teh pa vidimo v prêmogovi dobi nov, spremenjen svet organičnih bitij pred nami. Prêmog je rastlinske snovi in velikanski skladi tega črnega strica belemu diamantu pridejo ravno iz prêmogove dobe. Suho zemljo so tačas pokrivali velikanski temni gojzdi, zrak je bil vlažen in topel, rastlinstvo je bujno rastlo. Viharji, starost, poplavi, vzdigovanje in znižanje tal in drugi taki prigodki so pokopali gozde, in v dolgo dolgo letih je postal prêmog iz teh debel. Še dan danes se pozná po prêmogovih jamah podoba nekdanjih debel, nekatera še cela po prêmogovih rudnikih po konci stojé.

Po gozdih prêmogove dobe je živel veliko prav zanimivih žival. Večidel so bile dvoživke, katere so tukaj šetale. V oglju najdemo naj prej oklepnege martinca, vkljub zemeljskimi prekucijami ohranili so se njegovi potomci, požrešni krokodil in aligator noter do današnjega dné. Naj bolj so se razvili ti požeruni v jurasovi dobi. V legah te dobe najdemo te dvoživke v vsakeri podobi i velikosti, na zemlji je vse njih mergolelo. Naj veči med njimi je bil *Megalosaurus*, kateri se je sukal bolj po kopnem, bil je drako 50' dolg, ne edna žival se mu ni mogla ubraniti. Njegov bližnji žlahtovec, *Iguanodon* je bil rastlinožerec, kar kažejo njegovi zobje. Kakor povsod so mesožerci preživel rastlinožerce.

*) Devon kraj na Angležkem, po katerem se ti nasadi tako imenujejo.

Po morjih liasne (spodnje jurske) dobe je bilo živo strašnih zveri, ribo-kušarjev (Fischsauriern), kateri so bili po svoji požrešnosti in v svojem življenju prav podobni morskim volkovom, samo da so bili še veliko močnejši in terdnejši. Veliki so bili ti kušarji 20—25 čevljev. Leteči kušar (Flugsaurier) ali Pterodaktilon ni bil ravno tako strašno velik, vendar so bili nekateri z razpetimi perutami široko do 20 čevljev, to kažejo vertenci teh žival, katere so najdlji pri Cambridge. (Konec prihodnjič.)

Nov učni pomoček. *)

„Ključ za poštevnanje, razštevnanje in metrično mero“. Sestavil g. Andrej Znidarčič. Ta ključ je zložen iz 100 kvadratnih centimetrov postavljenih v verste, pa odpira s temi in kaže pogledu šolskih otrok naj bolj potrebne resnice poštevnanja, razštevnanja i metrične mere.

Na zgornjem koncu navpičnih verst so vpisani poštevanci; na levem koncu povodnih verst so vpisani poštevanci; tam pa, kjer se križajo verste poštevancev z verstami poštevancev, so vpisani dotični poštevki.

Pri razštevnanju se postopa nasprotno. Iz poštevancev nastanejo razštevanci; iz poštevancev postanejo razštevanci; iz poštevancev postanejo razštevki.

Meter (= 3:1637496') se razdeli v decimetre, centimetre, milimetre. „Ključ“ ima to glavno razdelitev. Njegovi kvadratni centimetri naredé en kvadraten decimeter, po katerem se uč meriti planjava. Edna preseklina (diagonala) tega kvadrata razkazuje kvadratna števila: 1, 4, 9, 16, 25, 36, 49, 64, 81, 100; druga preseklina pa dokazuje, da $5 \times 6 = 65$, $4 \times 7 = 7 \times 4$, $3 \times 8 = 8 \times 3$, $2 \times 9 = 9 \times 2$, $1 \times 10 = 10 \times 1$. In te dve preseklini stvarite znamenje poštevnanja. Kaže se torej tudi tù neka vzajemnost.

A. Ž.

Dostavek vredništva. Ta „Ključ“, ki ga je sestavil omenjeni c. k. okrajni nadzornik in vikar g. A. Znidarčič, je res prav pripravno učilo pri metrični meri. Priporočamo ga vsem gg. učiteljem in vsem, ki se urijo v novi meri.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

54. Iz Malikoslovja naj se le-tù posnameta samo bolj izvirna konca. V prvem se bere: „Preden je Slovenom dobrotljivo solnce prave vere po božji milosti prisijalo, so po zgubljenem božjem razodenju, kakor drugi narodi, v tami malikovavstva tičali; pa vendar tudi pri svoji

*) Naprédaj pri pisatelju A. Znidarčiču na Banjšicah (pošta Kanal bei Görz) po 2 kr.

otamnjeni pameti so si mislili, da mora biti mogočno bistvo, kteremu so vse stvari podvržene. Le lastnost in volje višjega bistva niso mogli spoznati, zato so si mislili: da je več bogov, da skorej vsaka reč ima svojega posebnega boga, da so med seboj v prijaznosti ali sovraštvu kakor ljudje, in da se jim z opravljanjem vnanjih šeg vstreže in njih prijaznost zadobi.

Ker imajo na Slovenskem še zdaj marsikteri kraji in osebe svoje imena od nekdanjih krivih bogov, in ker so se ostanki nekterih šeg, s kterimi so malikovavci svojim bogovom služili, noter do današnjih časov še ohranili; tedaj je treba za doveršeno znanje lastnih imen in šeg malikovavstvo nekdanjih Slovenov poznati. Učeni gosp. Dr. Hanuš je malikoslovje v svojih bukvah (Slaw. Mythus, Lemberg, 1842.) na dolgo in široko popisal". . .

V zadnjem pa piše: „Potrebno se mi je zdelo pričujoči kratki osnutek slovenskega malikoslovja, če tudi še v veliki nepopolnomasti, tukaj na dan dati, da bi blagovoljno Slovence opomnil ali spodbudil pridno nabirati, kar je k doveršenju tega predmeta silno potrebno, t. j. pravljice, marnje, basni, stare šege, narodove pesmi, marsikake lastne imena, ki so se iz starih časov med ljudstvom še ohranile. Med ljudstvom po selih se marsikaj sliši, kar je v mestih popolnoma neznano, in velikrat je že ena zastarana pa na znanje dana beseda k znajdbi ali vterditvi imenitnih reči pripomogla“.

Perve tri slovenske spominke ali Karantanske ostanke je priobčil Metelko nekaj že v predgovoru k svoji slovnici l. 1825, nekaj pa v pristavku l. 1848 (Vid. 7. str. 14 in 31 str. 68—70); prepisal jih je tudi v svojo Pismenico in sicer „v pocirilici (to je z latinskimi po cirilovi šegi pomnoženimi pismeni), ker nam jih njih pervina ali pervopisba v latinskih pismenih podá in ne v cirilskih, ako ravno po pravem pogledu cirilovo izréko, ki se z zgolj latinskimi pismeni ne da razložno naznaniti, razodevajo. Zato jih je tudi Kopitar v svojem „Glagolita Clozianus“ ne v cirilici ampak v pocirilici dal natisniti. Rusovski *) prof. g. Köppen jih je sicer v cirilici dal na svetlôbo, pa njih pervino zanemaril in oblike tako prevergel, da jim je lastnija karantanstva ali našega staroslovenstva skorej vzéta. Njih pervina, ker bi utegnila véčini slovenskih učencev bolj zmotna kôt podučna biti, je tukaj opuščena; kdor jo pa viditi želi, jo najde v oménjenem „Glagolita Clozianus“. Kdor pervino le bolj po verhu pogleda in jo z našim pisanjem priméri, ne bo védil, zakaj pišemo: d a n in ne d e n , s e l in ne s e l , k a b o g u in ne k e

*) Rusovski kakor bratovski, očetoovski itd. se pri nas sploh govori, Ruski pa, kakor nekteri pišejo, pogrêša enakosti; ker se dva staknjena s vselej v š povzdigneta, če se namreč imenu s končnim s -- sk natakne: Vas Vaški, Starovaški, Ruški pa kakor tudi Ruski pri nas ni slišati. Rusie sami pravijo Rosijski in Serbljanie Busijski. kar pa je pri nas tudi nenavadno, ako ravno ima dosti svojih enakost.

bogu itd. Kdor pa hoče vso pervino pretuhtati, bo najdel na nje drugih krajih: din, sil, ki bogu itd.; po tem nam pervina na znanje daje, da po pravi izreki ni ne *e* ne *i*, ampak drugi glasnik, ki latinski čerkopis nima zanj posebnega znamenja, in prav taka je tudi pri nekterih drugih glasnikih.

Nobeno drugo slovansko narečje nima tako starih pismenih sestavkov kot so ti trije naši spominki ali karantanski ostanki; po vtérjenih dozddevkih sta I. in II. iz 8. in III. iz 10. véka, dokazano je pa, da so bili vsi trije spominki v 10. veku na blano (pergament) od dvéh različnih rok prepisani, ki so zdaj v Monakovem (München) v kr. knjižnici hranjeni*. *)

Na drugem kraju pa pravi: „Sploh so menili, da naš slovenski jezik nima nič starih pisanih spominkov z latinskimi pismeni kot iz 16. veka (štoletja); pa v kraljevi bukvarnici v Monaku so bili najdeni trije sestavki in v letu 1807 v „Lit. Anzeiger“ št. 12, str. 190 na znanje dani, ki so veliko starji pisanje našega slovenskega jezika razodeli. Perva dva sta iz 8. veka od prvih oznanovavcev svete vere v naših deželah, in zadnji sestavek je nagovor, ki ga je imel škof Abraham v 10. veku, kakor menijo na gorenskem v Loki, v svoji grajščini. Tako starega pisanja, kot je to, nima nobeno drugo slovansko narečje. Moglo je že pred velikrat prepisano biti, in da so ga tudi neslovenske roke prepisovale, se vidi posebno v nagovoru, kjer je večkrat *b* namesti *p* postavljen, ktere dvé pismeni vsak Slovénc na tanko razloči. Ker se pa tudi sicer ves pravopis pogreša, je izvirno pisanje težko brati. Dasiravno je podobniši cirilskemu kakor našemu sedanjemu slovenskemu jeziku, se vendar dosti razločno kaže, da je to prav naše in nobeno drugo slovansko narečje; toda vendar mora, kdor ga hoče prav uméti, staroslovensko pismenico znati. Ti trije tako imenitni spominki nam pa tudi kažejo, kako je nemarnost naš slovenski jezik iz visoke stopnje, na kateri je pred 1000 leti bil, na nizko djala“ . . .

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaj hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

17. dan avgusta. (Komunalna šola IV. okraja. Ravnatelj Fr. Bobies.) O željah, seznaniti se vsaj nekoliko z notranjo vravnavo

*) Té tri sponinke ali perve začetke izobraženosti nam je s. kerščanska véra že precej ob svojem nastopu dodelila, od poprejšnega dolzega časa malikovavstva pa ni nobenega sledú tudi le nar manjšega žarka izobraženja. Kdo ne vidi iz tega velikosti darú kerščanstva, s ktérim nam je luč izobraženja jezika in ljudstva prisijala? Kaj bi bilo z našim jezikom in ljudstvom brez kerščanstva?

začetnih dunajskih šol, šli smo nekateri tovarši danes popoldan (ker smo imeli ravno prostó) v komunalno (meščansko) šolo IV. okraja, katera je bila mojemu stanovanju izmed verste teh učilnic najbližja. Ako sem sploh veliko pričakoval od dunajskih pričetnih šol, vendar morem očitno povedati, da je bilo pričakovanje moje od djanske resnice daleč daleč prekošeno. Že zunajno lice omenjenega šolskega poslopja je kaj zalo, bolj palači kot učilnici nižje verste enako. Akoravno pod eno streho, so znotranji prostori, ki obsegajo deško in dekliško šolo, popolnoma ločeni, tako da oboje-spolna mladina ne pride med saboj čisto v nobeno dotiko, celo veža je prezidana po sredi; glavni vhod pa je le eden. To šolo (menim pa, da si morajo vse dunajske te verste zeló enake biti), z vso njeno opravo in njenimi učnimi pripomočki stavljam jaz v izgled vsem meščanskim učilnicam; in da ne pretiram svojega mnenja, lahko bo spoznal vsaki po mojem, akoravno le poveršnem popisu. Po prijaznem mladem gospodu smo bili vpeljani najprej v učne sobe. Taiste so prostorne, visoke, zračne in svitle. Vsaka ima na sprednji steni poleg podobe križanega Izveličarja še dve sveti sliki (če se morebiti od l. 1869. to ni kaj spremenilo). V vsaki sobi nahaja se za priméro prave temperature termometer. Tintniki so v stole, ki so, se vé, kaj lični, tako praktično vdeleni, da se otroci z njimi ne morejo igrati, in se po skrivni vravnavi le tadaj odpró, kadar je pisanja čas. Na zunajni strani vrat vsake učne sobe je natisnjen opomin, da med ukom vstop v taiste ni dovoljen. Za javne preskušnje in za telovadbo so napravljene nalašne, jako okusno in praktično vravnane dvorane. Knjižnica za šolsko mladino in za gg. učitelje ima zopet vsaka svojo posebno sobo; v prvi se shranjujejo tudi knjige za revne učence. Enako imajo gg. učitelji svoj posebni „Konferenzzimmer“. Posebno znamenita pa je soba, kjer se shranjujejo raznoteri učni pripomočki, in katera prav za prav zasluži imenovana biti šolski muzej. Videti so tù razne natlačene (našópane) živali; laznine, vtopljene v vinskem cvetu (Weingeist); zbirka metuljev, kebrov in svilnih červičov. Shranjene so tù mnogoverstne slike za kazalni poduk in predložki za risanje. Videti so dalje semena raznoterih rastlin, in sicer: žita, sadja, gozdnih dreves, čajev; — razne dišave in smole; dalje se znajdejo tù tudi razna lésna plemena, brez lubja in tudi z lubjem, ter z malimi vejicami, z listjem. Celo sáje in pepel kažejo, kaj je poslednji konec lesenine. Posebno se mi je tudi dopadalo videti pavolo v vseh njenih spremembah od semena noter do stkanega blaga; enako: svilo od kokona noter do zgotovljene žlahne róbe; in platno od semena in lanenih stebelcev noter do ubeljene tkaníne. Dalje se nahajajo med učnimi pripomočki raznoverstne mineralije, okamnine, solí; — razna kuhinska in pomizna posóda iz persti in maveca; mnogotere kovine in netílo; miniaturno kmetijsko orodje za poljedelstvo in domače gospodarstvo; iz lesa izrezane

mnogotere domače in divje živali; globusi, teluriji itd. itd. — Sploh imajo gg. učitelji vseh razredov v tem malem muzeju dokaj sredstev nakupičenih, s katerimi morejo djansko vterjevati uke svoje pred očmi šolske mladine. Ravnatelj te šole je od zadnjega dunajskega „Lehrertag-a“ nekoliko znani g. Fr. Bobies *). Ker stanuje v hiši, je zahtevala že spodobnost, da smo se mu šli poslednjič poklonit. Prav prijazen je bil z nami, in spraševal nas o mnogih šolskih stvareh.

18. dan avgusta. (Rojstni dan presvetlega cesarja. Cesarski dvor. Vojaška slovesnost na Jožefovo-mestnem (Josefstädter) „glacis-u“. Slovesne božje službe v raznih cerkvah. Na višini Št. Štefanskega zvonika.) Danes se mi je zopet spolnilo mnogo že davno gojenih želj. Kdo bi pač ne hrepenel preživeti enkrat v življenji rojstni dan presvitlega vladarja v njegovem stolnem mestu; — še kot mali dijak v Ljubljani sem se tega dneva in njegovih slovesnost vselej že dolgo popred veselil. Da pa Dunaj mora biti manjšim mestom tudi v tej reči izgled, je gotovo. Koj zarano zjutraj nas je prebudil iz sladkega spanja bobneči grom topov; njemu pridružile so se veršeče vojaške godbe, ki so po raznih ulicah mesta in predmestij svirale vesele okroglice, ter stanovnikom prijetno piskaje voščile „dobro jutro“. Proti 8. uri napotil sem se gledati najodličnejšo vojaško slovesnost, ki mi jo je bilo do sedaj viditi dáno. Veršiti se je imela na Jožefovo-mestnem „glacis-u“, ali „paradeplatzu“. **) Pot moja peljala me je skoz cesarski dvor ali cesarski grad, katerega sem o tej priliki precej natančno ogledal. Ker so v tem gradu že od 18. stoletja bivali in stolovali visoki vladarji iz slavne avstrijske rodbine, in je bil večkrat prezidan in prizidan, torej se nad njim pogréša prava ravnornost ali simetrija, in ima poslopje zaradi tega bolj starinski obraz. Spodnje lice cesarskega dvora (t. j. od mestne strani gledano) raztega na tej strani svoje visoke zidine na tri strani, in le-té opasujejo prostorni Jožefovi terg, sred katerega stoji na visokem kamnitem stojalu bronasti kip cesarja Jožefa II. sedeč na 2 sežnja visokem bronastem vrancu. Postavljen je bil ta spominek léta 1806, in je v vsem nad 5¹/₂ sežnjevisok. V tem oddelku

*) Nisem mislil tadáj, da bo ta mož prišel čez kaj let k taki „korajži“, da bo celo ministru za uk in bogočastje kazal zobe in javno upiral se njegovim naredbam, kar se je zadnji čas zgodilo, in zaradi česar gre ravno sedaj glasni šum menda po vseh političnih in več ali manj tudi pedagogičnih časnikih. Ne bili si pa tudi domišljevali, da bo „insubordinacija“ pri učiteljstvu mogla kdaj povzdigniti tako oholo in prederzno svojo glavo. Žalostno znamenje to! Pis.

**) Obsirna ta planota, ena naj lepših prostorov za vojaške slovesnosti in vaje, ki se nahaja med notrajnim mestom (v obličju cesarskega dvora) in zapadnimi predmestji, je bila od tistih dob po velikodušnosti presvetlega cesarja Franc Jožefa, prepuščena v prid najodličnejših javnih stavb dunajskega mesta. Tu ima namreč v kratkem iz tal izrasti novo vseučilišče, nova mestna hiša (za katero je bil ravno zadnje dni položen temeljni kamen), nova državna zbornica itd. Pis.

cesarskega grada nahaja se med drugim dragocena dvorna bukvarnica, ki ima okoli 350.000 knjig, nad 16.000 raznih rokopisov, nad 6.000 zvezkov muzikalij; čez 300.000 podob (jeklo- in lesorezov), in mnogo posebno redkih in znamenito-starinskih bukev in spisov. 19 tisoč goldinarjev je nakazano na leto tej knjigarnici za nakupovanje novih raznovrstnih literarnih děl; res pošteni denar, z katerem se bukvarnica leto na leto lahko verlo-zdatno pomnožuje. Vstop v to knjigarno je, izvzemši nedelje in praznike, vsaki dan od 9. do 4. ure vsakemu dovoljen.

Skozi dolgi prehod pri tleh prišel sem v manjši dvor, ki se zove „Schweizerhof“. Od letod se gre k levi po stopnjicah v cesarsko dvorno farno cerkev, na desno pa v cesarsko zakladnico (Schatzkammer). Zopet prekorakal sem dolgo vežo, in bil sem na glavnem osredku cesarskega domóvja, na cesar Francevem tergu, ki je opasan na vse štiri strani z visocimi poslopji. Ob sredi tega prostornega štiriogelnika vzdiguje se prekrasni dragoceni spominek, postavljen staremu očetu našega sedajnega svitlega vladarja, cesar Francu I. na čast. Na visokem, z osmerimi basreliefi ozališanem postamentu stoji 16 čevljev visoka bronasta podoba njegova; nekoliko nižej na ogljih pak je postavljenih čvetero, nad 9 čevljev visocih kipov v sedečem položaju, predstavljae v podobljene: vero, moč, pravico in mir. Napis tega spominka se glasi: „Populis meis amore meam“, t. j. ljubezen mojo (zapuščam) národom mojim. Ta rek je vzet iz poslednje volje (testamenta) rajnega cesarja Franca I. — Spominek je bil postavljen l. 1846., in da je res kolosálen, naj pové teža njegova, namreč 880 centov. — Oddelek obširnega poslopja, ki se dviguje na izhodni strani ravnokar opisanega Francovega terga, je prav za prav cesarski dom; v nasprotnem, t. j. v zapadnem traktu (oddelku) pa se nahaja pri tleh dvorna glavna straža. Vsaki opoldan se med sviranjem vojaške godbe spreminja, kar privabi vselej od sile občinstva vkup. O tej priliki je tudi naj ložej videti svitlega cesarja, kadar se nahajajo na domóv. Poleg glavne straže je videti na Francovem tergu viditi množina bogato opravljenih dvornih gardistov, stražnikov in žandarjev, ki opravljajo svojo imenitno službo. Sploh pa je na tem tergu celi dan vse živo ljudi, ker pelje tù cesta iz mesta v predmestja in zopet nazaj.

Zapustivši Francovi terg prišel sem skozi dolgo vežo na zunanji, z drevoredi in cvetičnimi gredicami okinčani dvorni terg, in tù ugledal sem zopet tri posebne znamenitosti. Ob désni široke ceste postavljen je na visokem kamnitem postamentu bronasti kip hrabrega vojskovodje nadvojvoda Karola. Vpodobljen je jezdajoč na čverstem (tudi bronastem) vrancu, visoko deržeč v zrak vihrajočo zastavo, kakor je namreč po zgodovinskem poročilu napeljeval v najvažnišem trenutku kardelo grenadirjev v kervavi bitki poleg Aspern-a l. 1809. in bil do takrat

skoraj vsemogočnega Napoleona I. kaj dobro našeškal. Ta spominek postavljen je bil l. 1860. — V enaki daljavi od široke ceste, in čisto v enakem položaju k levi dviguje se nadvojvod Karolovemu spominku v vsem prav zelo enaki kip hrabrega princ Evgen Savojskega. Kakor je bil nadvojvoda Karol prvi zlomil moč Napoleonovo, tako je bil princ Evgen strah Turčinom. Zarad nevidne male postave in zarad priproste rujvokaste obleke ta slavni vojskovodja spričetka celo od lastnih vojakov ni bil nič kaj obrajtan; celó šalili so se z njim, rekoč: „Ta mali kapucinček ne bode populil Turkom veliko kocin iz brade“. Toda zgodovina nam o njem vse drugače govori; bil je on eden izmed naj hrabrejših avstrijskih vojskovodjev iz vseh časov, in bolje se skoraj ni mogel okinčati zunajni cesarski dvor, kakor s kipoma ravnokar imenovanih dveh slavepolnih mož.

Zunajni dvorni terg bil je njega dni omejen od terdnjavskega obzidja, in prehodu, ki pelje iz cesarskega dvora, stale so konec terga nasproti terdnjavske dvorne, ali Francova vrata. Orjaški okrožni zid je sicer na mogočno besedo sedajnega svetlega cesarja Franca Jožefa pádel; vrata pa, ki so skozi vanj-ga odpirale pot v predmestja „Maria Hilf“, „Jožefovo mesto“ itd., ostale so menda kot spomin na nekdanje čase, in delajo z ravnokar omenjenima spominkoma simetrični triogelnik. Te zidarije bi bilo res tudi škoda podirati. Postavljena l. 1822. za vlado cesarja Franca I. nosi na čelu prislovico njegovo „justicia fundamentum regnorum“, kar je po našem: „Pravica kraljestvu podlaga“. Cela širjava te stavbe znaša 38 sežnjev, in je razdelena v tri oddelke. Srednji ima petero vštricnih prehodov, skozi katere derdrajo kočije v eno mer ven in notri. Skozi srednjega izmed njih ne sme vendar nihče voziti, ker je edino odmenjen le za ekvipaže cesarskega dvora. Pridšemu skozi ravnokar popisana dvorna vrata razprostiral se je k desni pred manoj jako obširni „paradeplatz“. Okrog in okrog se je nahajalo že ljudstva od sile, ki je deloma pri tleh, deloma pa po nalašč vravnanih ódrih (tribunah) hotlo biti svadok velike vojaške slovesnosti, ki se je imela pričeti ob 8. uri. Vojaki v lepi opravi stali so že vvredjeni po obširni planoti. Ker svitlega cesarja ravno ni bilo doma, jih je pri tej slovesnosti namestoval eden Njihovih veleslavnih gg. sorodnikov (menim da slavnoznani vojskovodja nadvojvoda Albrecht). Ko le-tá od najodličniših višjih vojaških zapovednikov obdani in pospremljevani visokorodni gospod prijezdi v blišu naj krasnejše vojniške oprave do „paradeplatz-a“, zadonijo na enkrat čversti glasovi zapovednikov posamnih vojaških kardél, bobni zaropočejo, in vojaki se vstopijo v strogi red. Zdajci zajahajo visoki cesarski sorodnik z njihovim sijajnim spremstvom prek posamesnih kardél, in mimo vsacega jahaje svirala je dotična godba (menda njih enajstero) cesarsko himno „Bog ohrani“. Po skončanem tem ogledu jahali so omenjeni go-

podje do krasnega šotora, kateri je stal na severnem koncu „paradeplatza“, in pod katerem se je zdaj pričela vojaška sv. maša. Glavne dele sv. opravila odlikoval je gromoviti strel; godba pak je svirala navadno vojaško mašno pesem. Po skončani sv. maši so visoki poveljniki zasedeli zopet čile vrance, potem so zbrana kardela, v katerih so bile razun mornarstva zastopane menda vse verste avstrijske vojske, in tudi obnemogli (invalidi), defilirali mimo odličnega cesarjevega spremstva; — s tem pa je bila tudi vojaška slovesnost sklenjena. (Dalje prihodnjič.)

Šolsko obzorje.

Iz Gorice. Od 5. do 13. maja je bilo tu učiteljsko spraševanje, oglasilo se je 30 spraševancev, izmed katerih jih je nekaj med spraševanjem izstopilo.

Iz pedagogike so bila ta-la vprašanja: 1. Was sind hypothetische Schlüsse? Wann sind sie richtig, wann sind sie falsch? Beispiele sind anzuführen. 2. Was versteht man unter analytischer was unter synthetischer Methode? 3. Wie soll die Grammatik in der Volksschule gelehrt werden?

Iz slovenščine: 1. Samostalnikov rodilnik v edn., dvoji.; družilnik pa v množ. skazano v prostih stavkih. 2. Stopnjevanje in dotična splošna pravila pridevnikov: lep, gerd, koristen, mlad, sladek, čist, drag. 3. Razlika med deset, deseti, a, o; desetič; deseteri, deseteren, desetina, desetica, desetak, desetnik. 4. Pojasnjevanje svojivnikov ali komu je lastiti dejanje (čegavo je v stavkih a) sodim ga po svojih delih, b) sodim ga po njegovih delih, c) sodim ga po njenih delih, njenih delih, najnih, vajnih, njegovih delih. 5. Popraviti bilo bi to-le učencu: »Pomedi na tistemu kraju, ker niso zaraščene tla. Teci in reci strici, da naj bi delal, namesto pohajati. Ob kakšni uri greš jutri plavati? Dva lepa okna sta v našem poslopju. Kar je kupljeno, ne zaverzi. Jutri bom porekel možam, da ne začnejo kupiti oguleno in ponošeno blago. Ni pij iz tekočo vodo. Tečemu zajcu ni mogoče pot zapreti. Dojdočim pastirjam pripovejte dogodbo snidših se človekov. Pomni tole: prvo na naredi slabo nobenemu, drugo ne pojdi v slabe tovaršije. 6. Zdajnik dovršnikov in nedoveršnikov, prihodnik doveršnikov in nedoveršnikov kakor se rabita. 7. Potrebne mu prosilcu premožni ne odreka obilnega daru. Predrugačiti. 8. Poljedelec spomladi in jeseni. Konj, kokoš, oreh, drevo (kako), vozovlak, vozovlek.

Iz številjenja: 1. Letnina nekega je 954 gl., koliko mu pride na 7 mescev, 22 dni. (Rešiti je po laški praktiki z občnimi in desetinskimi delinami.) 2. Po koliko % moramo naložiti svoto 2280 gl., da jo v $\frac{3}{4}$ leta pomnožimo za $\frac{1}{40}$? 3. Valjčasta posoda meri v primeru 0.5 metr., v njej stoji voda 0.45 metr. na visoko, potopivši v njo kamen nepravilne podobe (neobtesan) se voda vzdigne za 0.32 metr., kolika je telesna kamena? 4. Koliko vaganov moke derži molarica 3' globoka, 5' dolga, $2\frac{1}{2}'$ široka, ako je 1 vagan 1.95 kočnišk.? 5. Razviti je način delitve z dvocifernim delivcem (divizorjem) in s štircifernim deljencem (s celimi števili).

Iz nemščine: 1. Imenovalnik množine po različnih končnicah in to zadevalna splošna pravila. 2. Rodilnik. Katera besedna plemena se deržé z njim. Nekoliko primerov po tem. 3. Müssen, wollen (sama in z nedoločnikom), laufen, gehen, danken, begehren, anfangen in befürworten v preteklem času, po katerem

vodilo? 4. Raba prejinulega in preprihodnjega časa (poleg 2 primerkov). 5. Der Hirt weidet. Naj prej izobražen, potem podrejeni stavek, na zadnje imenovanje posameznih članov. 6. Učitelj 1. teden v 1. razrednici. Prosto.

V goriški izobraževalnici za učitelje je učni jezik za Slovence slovenski, za Lahe laški. Nemški jezik se uči kot obligatni nauk. Drugo leto bode se baje to pre naredilo.

Iz Sentjerneja na Dolenskem. Binkoštno nedeljo popoldne je imel tukajšnji krajni šolski svet po dolgem počitku zopet enkrat sejo. Šola se je bila vpisala v društvo sv. Mohorja; pristopi pa tudi k slov. Matici; gospod Karol Rudež grajščak in naši šoli krajni šolski nadzornik hoče dati 50 gld.; drugo dá šolska srenja, oboje se ima plačati v petih letih. Slava! naložen denar bo donášal sad tudi poznim vnukom. Za obresti neke obligacije po ranjkemu g. župniku Rak-u se kupijo, ali knjige nedeljskim učencem — med drugimi Slomšekovo ponovilo — ali pa se nakupi risalnega orodja. Obdarovanih je bilo 260 otrok. V šolo hodi letos nad 400, za šolo vgodnih je od 6—12 leta 762; od 12—14 leta 249 in od 14—16 leta 122, tedaj 1133 otrok. Te številke so vzete iz kerstnih bukev. — Ko bi vsi v šolo hodili, kam bi jih neki djali, kako bi jih sam učil! Spomnil sem o tej stvari že večkrat pri krajnem šolskem svetu, vendar bi bil kmalu dregnil v seršenovo gnjezdo; a nekaj se je vendar sklenilo, srenja mora skerbeti za večjo drevesnico. Za drugo čakimo!

Ako je šola za ves kraj, in ima kmetovalca vsestransko podučevati, bi morala imeti čebeljak, da ni treba učitelju čebel prenašati, kakor mački mladih, dovolj prostora za vert in drevesnico in pri vsaki šoli naj bi bilo $\frac{1}{4}$ zemljišča, da bi učitelj imel po eno ali dve kravi, da bi potem zamogel podučevati šolsko mladino v vsem, kar sliši k kmetijstvu.

(Kakošna morajo biti šolska poslopja, o tem govori postava od 14. maja 1869 pod VII. »Trošek za ljudsko šolo in kako se zalaga« v §. 62 in 63 in tudi druge dotične postave. Več ne morejo učitelji tirjati, ako srenje iz lastnega nagiba kaj ne storé. V sedanjih okoliščinah od srenj ne pričakujemo veliko. Poznam srenjo, katera je pri stavitvi nove šole sama brez kakega vpliva napravila učitelju gospodarska poslopja, hlev i. dr. Vendar za take stvari se ne brigajo novoosegni učitelji, čemu neki? Le starokopitneži, kateri vsak krajcar dvakrat pogledajo, preden ga izdajo, in kateri vedo, kako se na kmetih živi, gledajo, kako ložeje shajajo, čislajo take reči, zato pa tudi pri njih pomanjkanje včasih poterka na vrata, a notri ne pride.)

Hoteli so tudi nekateri, da se naša šola vpiše v »Narodno Šolo«, pa vprašanje le nastane, kdo bo kaj dal. Učitelj nima dosti denarjev, da bi vse podpiral in za vse skerbel. Ko bi imel toliko denarja, kakor sem ga l. 1869, na Dunaji videl, vse bi rad storil, toda tega ni, tedaj tudi moje želje ostanejo le prazne želje.

*J. Sajè, *) učitelj.*

Iz Ljubljane. (Pobirki iz časnikov.) Ni davno tega, kar so se v Draždanih na Saškem posvetovali o vprašanji zastran telesnih pokoril v ljudski šoli. Vse pomenkovanje se je sukalo o tej točki: Silno neprijetno je učitelju na telesu kaznovati otroke, a to je dolžnost njegova; dasiravno na vso moč zoperna, učitelj jo pa mora spolnovati, drugače se močno pregreši nad mladostjo njemu izročeno; poslednjič ima pa tudi učitelj vso pravico, to storiti, ker on starše namestuje; a te pravice naj se učitelj poslužuje le v pravi meri in brez vsakere naglosti. Veliko število je bilo zbranih, a le enega ni bilo, kateri bi se bil potegoval za to, naj se odpravi telesno pokorilo. Nekateri so še celó rekli,

**) Za obljubljeni prosimo, nam ni nihče pisal.*

ali je mogoče, da bi se kje najdel kakošen praktičen in skušen učitelj, kateri bi to prepovedoval, in rekli so, ako je kateri navzočnih zoper telesna pokorila, naj pa pové, kateri strahovalni pripomočki naj bi se rabili namesto telesnih pokoril. —

Pripoveduje se tudi, da so pred nekaj časa na Angležkem v šoli, katera se je slovesno pričela, brali šolske postave, ko pa pridejo do odstavka: »Telesna pokorila so prepovedana«, so otroci tako zavriskali, da so se navzočni učitelji in predniki in vladni zastopniki na stran obrnili ter rekli: »Ti cepci ne zaslužijo drugega, nego s šibo kaznovani biti«. Komaj je minulo četert leta, so šibo zopet vpeljali. Tako je drugod, — ko se enkrat prepričajo, da ne gre drugače, pa postavo prenaréde; pri nas smo pa že prišli do tiste stopnje, na kateri se učitelji bolj bojé učencev, kakor učenci učiteljev.

Imamo društvo z naslovom: Društvo zoper terpinčenje žival, zakaj bi se tudi ne napravilo društvo zoper terpinčenje učiteljev po hudobnih otrocih. Kaj učitelji terpé od takih otrok, to vé le tisti, kdor si sam skuša, in ako taki otroci ne napredujejo, krivi so le učitelji. (!)

— Minister Stremayr je razposlal okrožnico deželnim načelnikom o zadevi odstavljenega šolskega nadzornika Bobies-a, v kateri pravi: Nedavni odpust nekega okrajnega šolskega nadzornika dal jé povod k agitacijam in demonstracijam, na katere moram . . . opozoriti, ker se mi v interesu discipline, javne službe, kakor pojedinih soudov učiteljstva samega potrebno zdi, onim z vso odločnostjo nasprotovati. Bil je oni šolski nadzornik odstranjen, ker se je pri javni izjavi predstavljal, ki nij samo pravno veljavnost ene mojih naredeb ometavala, nego naravnost k nepokorščini proti njej spodbujala. . . . Ker je moja neovergljiva dolžnost, da ne pustim take zamikernosti v disciplini vkoreniti se, bil sem prisiljen, krepko delati, celo neodvisne od vprašanja, ki je postalo predmet one neopravičene kritike. . . . Vprašanje verskih vaj je že odločeno po z državnim zborom zedinjenjem ustavnega zakona. Niti besede teh zakonov, niti njih iz obravnáv deržavnega zbora govoreči duh daje o tem dvombe, da je bil dobro preudarjen sklep postavodajstva, ne odločiti se za brezkonfosijske šole, versko odgojo mladine ne kot šoli tujo, le kot notranjo cerkveno zadevo izreči, nego naredbe upeljati, ki dajo poroštvo za to, da sicer šola ne bi več bila pod višjim vodstvom cerkvenih uradov in se poduk v svetnih predmetih vsakemu cerkvenemu uplivu odtegne, da pa veronauk in verske vaje pod višjim vodstvom konfesionelnih organov in pod najvišjim nadzorništvom države delajo dopolnilni del poduka in odgojstva na javnih ljudskih in srednjih šolah. . . . Zapovedano nadzorovanje šolske mladine pri pobožnih vajah po učiteljih ne more biti za te kot verska vaja, nego le izpolnovanje dolžnosti, disciplino, kakor pri drugih zbiranjih mladine, vzdrževati.

(„Nar.“)

— (Mariborski Lehrerverein.) Deželni namestnik v Gradci je v smislu §. 24 in 25 postave od 15. novembra 1867 to društvo razpustil. Sklenilo je namreč protest na ministra Stremayrja zavoljo odstavljenja šolskega nadzornika Bobies-a. Pri dotični seji je profesor Schaller predsedoval; ta mož se je menda zdaj prestrašil onega sklepa proti ministru in se dá v »Grazer Zeitung« zagovarjati, da on (Schaller) se nij niti pri debati udeležil niti glasoval. Stremayr-jev ukaz je hitro pobral korajžo učiteljem.

(„Nar.“)

— (»Laib. Schulzeitung« v odgovor.) Glejte no! Učiteljski liberalni polž je vendar pokazal roge, a ne ministru Stremajerju — se vé, to bi ne bilo varno — kako bi se dalje mogel ponašati s svojo lojalnostjo — timveč: »Uč. Tovarišu« in podpislanemu vredniku, katerega imenuje »Generalministranten«,

„hartgesottenen Messner«, list pa »Messnerblättchen«. S tem je dokazal, da učitelji postavno ravnajo, ko se repenčijo proti ministru, in da je potreba verske vaje odpraviti.

Da zna »Schulzeitung« dobro zmerjati, in **SUROVO** pisati, tako da je v tem nihče ne prekosi, to smo že poprej vedeli. — To iz novega dokazati, je bilo odveč. — Akoravno ima pa ta polž v Ljubljani čisto ugodna tla in ni zanj naj manjše nevarnosti, ako zmerja in zabavlja, vendar je pa pokazal strahopetnež le dva rožička (Lt), pa se hitro odmaknil v svojo dosti zavarovano hišico — kjer ima debelo lupino in dobre varuhe. — Bo pa že treba vzeti bolj težko kládivo, da se polž ves pokaže v svoji nagoti.

— Za krajnega šolskega nadzornika ljubljanskih mestnih šol (namesto g. Lesjaka) imenovan je g. Vil. Linhart.

— Ljubljanski mestni magistrat dovolil je 9 mestnim učiteljem po 50 gold. potnine k dunajski razstavi.

— Za »Narodno šolo« sta darovala gg.: Adolf Obreza iz Cirknice, 10 gold. in Janez Murnik iz Kamnika 5 gold. — Kot uda sta pristopila gg. Fr. Govekar z Iga in Gantar iz Planine in plačala vsak po 1 gold. vstopnine.

— (Zahvala.) Kranjskemu »Schulpfennig-Comité« izrekam v imenu naše šolske mladine priserčno zahvalo za darovani rusovski stroj, 40 pisank, 40 deržal in 12 svinčnikov.

Franjo Gros,
učitelj v Predosljih pri Kranju.

Listnica. G. F. L. na S. pod L.: Poslanih 1 gl. 30 kr. smo prejeli in za I. polovico t. l. vpisali, kakor ste z listnico 11. jan. t. l. obljubili.

G. N. v K.: Za Dunaj k razstavi oglasilo se je pri dež. odboru čez 30 učiteljev; sedaj prositi bi bilo že prepozno, pa vender poskusite. — g. St. v P.: Dobili in odpravili.

Vabilo na naročbo „Učiteljskega Tovariša“.

Z današnjim listom začénja „Tovariš“ drugo polovico XIII. tečaja; vse častite naše naročnike tega leta in tudi nove naročnike vljudno prosimo, da bi se naročili za drugo polovico, da se razpošiljanje ne zakásne.

„Tovariš“ si bode kakor do sedaj, tako tudi v prihodnje resno prizadeval za pravi in stalni napredek v domači šoli in sploh za tako odgojo naše mladine, ktera edino jo more osrečiti.

„Tovariš“ veljá za celo leto 2 gold. 50 kr.

„ „ „ pol leta 1 „ 30 „

Dobijo se še vsi listi „Tovariša“ od letošnjega leta.

Vredništvo in založništvo.